

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 16-12-54725-12 עמר נ' אומר

לפני כבוד השופטת פנינה נויבירט

התובע: שי יעיש עמר

נגד

הנתבעת: עדי אומר

פסק דין

פתח דבר

התובע הוזמן לבית הורי הנתבעת לשם תיקון המקפיא במקרה. כששבו עיניים לאחר התיקון התקלקל המקפיא בשנית, והנתבעת ואימה פנו לתובע שישבו ויתקנו. בין הצדדים התקיימה שיחת טלפון טעונה, במהלכה הלינו הנתבעת ואימה על טיב השירות שסיפק התובע, ועל המחיר שגבה. הנתבעת התעקשה שהתובע ישוב ויתקן המקפיא, ואף אמרה לתובע כי אם יימנע מלעשות כן, תפרסם הפרשה ברשת החברתית פייסבוק. התובע לא הגיע לתקן את המקפיא, ושעות ספורת לאחר מכן פרסמה הנתבעת פוסט בקבוצת הפייסבוק "באר שבע יחד", בזו הלשון:

"היי אני רוצה לשתף אתכם בנושא רמאות של שי עמר מחברת "עמר אלקטרו טכנו" מבאר שבע – טכנאי מקררים שניצל בנאדם מבוגר ותמים. לוקח כסף יותר ממה שהוא צריך לקחת ובורח ולא מוכן לחזור, ניצל בנאדם מבוגר ותמים ועבד עליו אמר לו שהוא תיקן לו את המקרר, הבנאדם שילם לו 650 על "מילוי גז". פשוט בושה שככה בנאדם מנצל אנשים תמימים. תזהרו ממנו."

זמן מה לאחר העלאת הפוסט שינתה הנתבעת את תוכנו, השמיטה המילים "נושא הרמאות", וכן שינתה את המשפט האחרון כך שבמקום המילה "בנאדם" צוינה המילה "טכנאי", כדלקמן:

"היי אני רוצה לשתף אתכם במקרה שקרא [כך במקור] היום – שי עמר מחברת "עמר אלקטרו טכנו" מבאר שבע- טכנאי מקררים שניצל בנאדם מבוגר ותמים. לוקח כסף יותר ממה שהוא צריך לקחת ובורח ולא מוכן לחזור, ניצל בנאדם מבוגר ותמים ועבד עליו אמר לו שהוא תיקן לו את המקרר, הבנאדם שילם לו 650 על "מילוי גז". פשוט בושה שככה טכנאי מנצל אנשים תמימים. תזהרו ממנו."

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 16-12-54725-12 עמר נ' אומר

בגין התבטאויות אלו של הנתבעת הגיש התובע תביעה כספית זו לפיצויים בהתאם לחוק איסור לשון הרע, התשכ"ה-1965.

טענות הצדדים

תמצית טענות התובע

לטענת התובע, סיפק שירות תיקון ראוי ותיקן, בהתאם להכשרתו כטכנאי קירור ומיזוג. התשלום שגבה הולם את אופי התקלה שתוקנה וטיב השירות שסיפק. התובע הסביר לאבי הנתבעת את אופי התקלה ואת טיב התיקון הנדרש, גבה תשלום ומסר לאבי הנתבעת קבלה כדין.

חרף זאת, בחרה הנתבעת, אשר כלל לא נכחה במעמד התיקון, לפרסם פוסט פוגעני נגד התובע. הפוסט זכה לצפיות רבות ובהם חיבובים (סימוני "לייקים") ושיתופים. הנתבעת אמנם שינתה הפוסט. אך גם נוסח הפוסט המתוקן פוגעני ומזיק. פרסום הפוסטים ביזה את התובע, ופגע בשמו הטוב ובמשלח ידו, מתוך כוונת הנתבעת להשפילו בעיני הציבור הרחב.

הנתבעת לא נקטה באמצעים סבירים קודם לפרסום הפוסט על מנת לוודא אמיתות תוכנו. הפוסט כלל מידע שאינו אמת, וחזקה על הנתבעת כי פרסמה פוסט שלא בתום לב. אינדיקציה לחוסר תום ליבה של הנתבעת ניתן למצוא בשיתוף הפוסט על ידי אם הנתבעת, ובפעולת הנתבעת להסרת הפוסט רק לאחר הגשת התביעה דנן.

בפוסט צפו כמאה וחמישים אלף איש. פרסום הפוסט בא בגדרו של פרסום ב"אמצעי תקשורת", כהגדרתו בסעיף 11 לחוק איסור לשון הרע. זאת מאחר שהעלאתם של תכנים בפייסבוק מהווה העברת ידיעות, סיפורי מאורעות או "עניין אחר בעל חשיבות ציבורית", כנכלל בהגדרה שבחוק. אך אין בכך כדי לפטור הנתבעת מאחריות לפרסום. הנתבעת אינה חוסה תחת הגנת פרסום חוות דעת שלילית, מאחר שהפרסום אינו אמת. יש, לפיכך, לחייבה בפיצויים משמעותיים, מחמת חשיבות עיגון נורמות התנהגותיות המחייבות ריסון עצמי ברשתות החברתיות.

בגרסת הנתבעת התגלו סתירות, בין היתר בכל הנוגע למה שנעשה עם המקרר לאחר הפרשה, תפקוד אבי הנתבעת, מועד הסרת הפוסט, המידע שהיה ברשות הנתבעת בכל הנוגע להכשרת התובע, ועוד.

מטעם התובע העיד התובע בעצמו.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 16-12-54725-12 עמר נ' אומר

תמצית טענות הנתבעת

לטענת הנתבעת, בפועל התובע לא תיקן את המקרר, ולראיה כי המקרר התקלקל בשנית כשבועיים לאחר תיקונו. בדיעבד אף הסתבר לנתבעת והוריה, כי בניגוד למצג שיצר התובע, מקור התקלה היה במדחס המקרר. מילוי הגז בידי התובע לא תיקן התקלה, ואף החמירה. הורי הנתבעת נאלצו לקנות מקרר חדש. התשלום שגבה התובע היה מופקע. הקבלה שמסר התובע בתמורה נחזית להיות פיקטיבית, ללא ציון כתובת ומספרי טלפון, בתוספת הערה בכתב יד כי אין אחריות לעבודה. התובע כלל אינו טכנאי, ולא הציג אסמכתא לניסיונו המקצועי. בעת מתן השירות עבד התובע בחברה השייכת לאביו, אשר ככל הנראה שהה בכלא באותו מועד.

התובע ניצל את אבי הנתבעת שאינו קרוא וכתוב. אחר שהתובע סירב להתייצב ולתקן התקלה, העלתה הנתבעת את הפוסט בקבוצת פייסבוק סגורה בבאר שבע להזהיר הציבור מפניו. תוכן הפוסט אמת, ופרסומו נעשה בתום לב. פרסום הפוסט לא פגע בפרטיות התובע. הוא כלל ביקורת על התנהלות התובע, אך לא כלל פרטים אישיים. זמן קצר לאחר העלאתו נמחק הפוסט ע"י הנתבעת. הפוסט לא נקרא כמעט ע"י איש ולא ניתן היה לזהותו עם התובע. התובע לא הוכיח מי נחשף לפוסט. לתובע עצמו אין חשבון בפייסבוק והוא אינו חבר בקבוצה כלשהי.

התובע מסר עדות יחידה בבית משפט, ובהיעדר סיוע לה, לא ניתן להסתפק בה. עדות התובע היתה חצופה וכוזבת. הוא סירב להשיב על שאלות מהותיות, לרבות ביחס לעצם קיומו של העסק המתנוסס ע"ג הקבל, ביחס לכתובת העסק, למספר עוסק המורשה, ומעמדו בעסק. על פי דו"ח חוקר פרטי מטעם הנתבעת התובע מתנהל באופן מפוקפק וספק אם העסק משמו פעל קיים.

טענת הנתבעת כי התובע נהג במרמה כלפי אביה הוכחה. עת הפיק התובע קבלה מטעם עסק שאינו שלו, ללא ציון כתובת ומספר טלפון, תוך גביית סכום כסף מופרז – היה בכך משום ניצול אדם שאינו מבין קרוא וכתוב בדרך של מרמה.

תביעת התובע באה בגדר "זוטי דברים", שאינם נחשבים עוולה בת תביעה על פי סעיף 7 לחוק איסור לשון הרע, וסעיף 4 לפקודת הנזיקין.

מטעם הנתבעת העידו הנתבעת בעצמה, הורי הנתבעת, החוקר מר אורי יעקב ומומחה המחשבים מר יוסי עזרא.

דין

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54725-12-16 עמר נ' אומר

לאחר ששמעתי את טענות הצדדים ועיינתי בכל אשר הובא לפני, הגעתי לכלל מסקנה כי דין התביעה להתקבל בחלקה.

פרסום הפוסטים בא בגדר פרסום לשון הרע

ביום 11.12.16 בשעה 18:06 פרסמה הנתבעת בקבוצת הרשת החברתית "פייסבוק" – "באר שבע יחד", את הפוסט הבא:

"היי אני רוצה לשתף אתכם בנושא רמאות של שי עמר מחברת "עמר אלקטרו טכנו" מבאר שבע – טכנאי מקררים שניצל בנאדם מבוגר ותמים. לוקח כסף יותר ממה שהוא צריך לקחת ובורח ולא מוכן לחזור, ניצל בנאדם מבוגר ותמים ועבד עליו אמר לו שהוא תיקן לו את המקרר, הבנאדם שילם לו 650 על "מילוי גז". פשוט בושה שככה בנאדם מנצל אנשים תמימים. תזהרו ממנו."

זמן מה לאחר העלאת הפוסט שינתה הנתבעת את תוכנו, השמיטה המילים "נושא הרמאות", וכן שינתה את המשפט האחרון כך שבמקום המילה "בנאדם" צוינה המילה "טכנאי", כדלקמן:

"היי אני רוצה לשתף אתכם במקרה שקרא [כך במקור] היום – שי עמר מחברת "עמר אלקטרו טכנו" מבאר שבע- טכנאי מקררים שניצל בנאדם מבוגר ותמים. לוקח כסף יותר ממה שהוא צריך לקחת ובורח ולא מוכן לחזור, ניצל בנאדם מבוגר ותמים ועבד עליו אמר לו שהוא תיקן לו את המקרר, הבנאדם שילם לו 650 על "מילוי גז". פשוט בושה שככה טכנאי מנצל אנשים תמימים. תזהרו ממנו."

מעיון בלשון הפוסט המקורי והפוסט המתוקן עולה, כי שני הפוסטים באים בגדרה של לשון הרע כהגדרתה בסעיף 1 לחוק איסור לשון הרע. הפוסט המקורי מייחס לתובע התנהלות בעייתית, מעשה רמאות, התחמקות מאחריות וניצול אדם מבוגר ותמים. מהפוסט המתוקן אמנם הושמטה המילה "רמאות", אך ההאשמות בדבר ניצול וגביית סכום מופקע, כמו גם ההזהרה מפני התובע – נותרו בעינם. על פי אמות מידה אובייקטיביות, נראה כי האדם הסביר היה חש כי פרסום תכנים אלה עלול להשפילו בעיני הבריות, או לעשותו מטרה לשנאה, בוז או לעג מצידם, לבזותו, ואף לפגוע במשלח ידו (להרחבה במבחן האובייקטיביות לשם תחולת הגדרת "לשון הרע" ו"פרסום" לשון הרע ראו, בין היתר, בע"א 740/86 יגאל תומרקין נ' אליקים העצני, פ"ד מג(2) 337).

המונח "פרסום" לעניין לשון הרע מוגדר בסעיף 2 לחוק איסור לשון הרע, כדלקמן:

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54725-12-16 עמר נ' אומר

2. (א) פרסום, לענין לשון הרע - בין בעל פה ובין בכתב או בדפוס, לרבות ציור, דמות, תנועה, צליל וכל אמצעי אחר.

(ב) רואים כפרסום לשון הרע, בלי למעט מדרכי פרסום אחרות:

(1) אם היתה מיועדת לאדם זולת הנפגע והגיעה לאותו אדם או לאדם אחר זולת הנפגע;

(2) אם היתה בכתב והכתב עשוי היה, לפי הנסיבות להגיע לאדם זולת הנפגע.

בהתאם לסעיף 2(ב)(2) לחוק, פרסום בכתב שעשוי היה להגיע לפי הנסיבות לאדם זולת התובע ייחשב כפרסום לשון הרע. בהתאם, די בהעלאתם של התכנים דלעיל כפוסט כתוב בקבוצת הפייסבוק "באר שבע ביחד", שעשוי היה להגיע לאנשים זולת התובע – כדי שפעולה זו תהווה פרסום לשון הרע אסור. במקרה דנן אף אין חולק, כי היו צפיות בפוסט המקורי שהעלתה הנתבעת. הפוסט זכה לכחמישים חיבובים (סימוני לייקים), למעלה מעשרה שיתופים ושש תגובות, ועל כן מתקיימת כדבעי הגדרת "פרסום" שבחוק.

אמיתות הפרסום

בהתאם להוראת סעיף 14 לחוק איסור לשון הרע, במידה שמוכח שהפרסום היה אמת והיה בפרסום עניין ציבורי תהא בכך הגנה טובה למפרסם, כדלקמן:

14. במשפט פלילי או אזרחי בשל לשון הרע תהא זאת הגנה טובה שהדבר שפורסם היה אמת והיה בפרסום עניין ציבורי; הגנה זו לא תישלל בשל כך בלבד שלא הוכחה אמיתותו של פרט לוואי שאין בו פגיעה של ממש.

לטענת הנתבעת, תוכן הפוסטים הוא אמת. התנהלות התובע כלפי אביה שאינו מבין קרוא וכתוב בדרך של רמאות, גביית סכום מופרז עבור עבודה פעוטה שהתברר כי לא בוצעה, ומיאון התובע לשוב ולתקן הטעון תיקון – כל אלה הוכחו כנכונים. כתימוכין בטענתה הפנתה הנתבעת, בין היתר, לממצאיו של החוקר הפרטי מטעמה, מר אורי יעקב, אשר קבע בדו"ח חקירה מטעמו, כי התנהלות התובע מפוקפקת, וכי סביר להניח שלא קיים בפועל עסק משמו פועל התובע. עוד הפנתה הנתבעת לקבלה שמסר התובע לאביה במעמד תיקון המקרר מטעם העסק "עמר אלקטרו טכנו", אשר אינו עסק התובע, ממנה נפקדים כתובת ומספרי טלפון. לדברי הנתבעת אף עדות התובע, וסירובו להשיב לשאלות רבות שהוצגו לו, המחזקת הרושם, כי אכן פעל כנטען כלפיו בפוסט.

כזכור, במסגרת הפוסט המקורי ייחסה הנתבעת לתובע מעשה "רמאות", ניצול אדם מבוגר ותמים, גביית תשלום מופקע ואי נכונות לחזור ולתקן הטעון תיקון. אבחן טענותיה אלה אחת לאחת:

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54725-12-16 עמר נ' אומר

האמנם ניצול אדם מבוגר ותמים

בפוסט נטען כי התובע ניצל אדם "מבוגר ותמים". עניין הניצול מוזכר ומודגש בשלושה הקשרים לאורך הפוסט. בתחילת הפוסט מכנה הנתבעת את התובע: "טכנאי מקררים שניצל בנאדם מבוגר ותמים", בהמשך ממשיכה הנתבעת וטוענת: "ניצל בנאדם מבוגר ותמים ועבד עליו", ובסוף הפוסט שבה ומדגישה: "פשוט בושה שככה בנאדם מנצל אנשים תמימים. תזהרו ממנו."

טענת הניצול התבררה כבלתי מדוייקת, בלשון המעטה. מתצהיר העדות הראשית מטעם אביה של הנתבעת, מר דניאל אומר, עולה כי היה בן 54 במועד מתן השירות. עוד עולה, כי לאחר שהתובע סיים לתקן את המקרר נהג אבי הנתבעת ברכבו לבנק, משך כספים ושילמם לתובע (סעיפים 3, 12 לתצהיר העדות הראשית מטעמו). אבי הנתבעת העיד בבית משפט ללא קושי, ועלה הרושם כי מדובר באדם נורמטיבי ומתפקד. בעדותו אישר אבי הנתבעת כי הוא מסוגל לקרוא ולכתוב, ובלשונו (במענה לשאלה: "אתה יודע קרוא וכתוב?"): "מה זה שייך. אני יודע הכל. מבין קצת, לא ... אני בקושי יודע. אבל אני מבין. אני לא חזק בזה" (עמ' 28 לפרוטוקול, שורה 7). הוא אף העיד כי הוא עובד לפרנסתו במפעל (שם, שורה 11). נמצא, כי במועד האירוע היה אבי הנתבעת בשנות החמישים המוקדמות של חייו, עובד למחייתו, נוהג ברכב ומסוגל למשוך כספים מבנק. רמת תפקוד זו שונה מאוד מרמת התפקוד שייחסה לאביה הנתבעת בפוסט בתארה אותו כ"אדם מבוגר ותמים" שניתן לנצלו. כשנשאלה לפרש הדברים בעדות בבית המשפט השיבה הנתבעת: "תראי הוא גדול ממני ב-30 שנה. לי הוא נחשב מבוגר יחסית" (עמ' 20, שורה 30). די בתשובה זו כדי להבין, כי הנתבעת נקטה בלשון מוקצנת בתארה את אביה, שאינה תואמת את המציאות. יוער, כי במועד מתן השירות נכחה הנתבעת בבית, אך ישנה בחדר השני. אם אכן סברו הנתבעת ואמה, כי אבי הנתבעת בעל הבנה מוגבלת ואינו כשיר לטפל באירוע הזמנת שירות תיקון, מצופה היה מהנתבעת כי תהיה נוכחת וערנית במעמד מתן השירות. גם עובדה זו מחלישה את אמיונות טיעונה של הנתבעת בפוסט.

בסיכומיה טענה הנתבעת כי הוכח שתובע נהג בדרך של מרמה כלפי אביה "שאינו מבין קרוא וכתוב". ניסוח זה שונה מהותית מההתנהגות שיוחסה לתובע בפוסט. בפוסט טענה הנתבעת כי התובע "ניצל בנאדם מבוגר ותמים". בדיעבד התברר, כי אבי הנתבעת הוא אדם צעיר בעל תפקוד תקין. גם אם אינו יודע קרוא וכתוב (טענה שנדחתה על ידי אבי הנתבעת עצמו), אין הוא מבוגר ותמים, ולא מצופה היה מהתובע כי יתייחס אליו באופן שונה מכל אדם אחר.

מעשה הרמאות

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54725-12-16 עמר נ' אומר

הנתבעת תיארה בפוסט כי התובע עשה מעשה "רמאות". על פניו עולה מפשט לשון הפוסט כי מקורה של הרמאות בניצול אותו אדם מבוגר ותמים באמצעות גביית סכום מופקע, בריחה וחוסר נכונות לשוב ולתקן. מאחר שטענת הניצול אינה חפה מקשיים, הדבר אף מעמיד באור בעייתי את טענת הנתבעת כשלעצמה למעשה רמאות. בכפוף לכך, אדון בטענות השונות שמעלה הנתבעת בנוגע להתנהלות התובע. בסיכומיה בארה הנתבעת את פשר מעשה הרמאות באופן הבא: "התובע כתב קבלה בה רשום עסק שאינו שלו, ללא ציון כתובת ומספר טלפון, והגדיל לעשות בעת שרשם בכתב ידו כי אינו אחראי לעבודתו ואף גבה סכום מופרז עבור עבודה פעוטה, שהתברר כי כלל לא בוצעה. בנסיבות אלה, טענת הנתבעת כי התובע נהג כלפי אביה, שאינו מבין קרוא וכתוב, בדרך של מרמה הוכחה כנכונה". אדון תחילה בטענות הנתבעת לעניין טיב השירות שמסר התובע ובתמורה שגבה, ולאחר מכן בטענות הנתבעת לעניין הקבלה שמסר התובע.

לטענת הנתבעת התובע לא סיפק את השירות בגינו שילמו לו הוריה. לדבריה, המקפיא התקלקל בשנית כשבועיים לאחר התיקון הראשון. בדיעבד אף התברר כי מקור התקלה היה במדחס, וכי מילוי גז על ידי התובע הסב נזק בלתי הפיך, ובלשונה: "הוא מילא גז, למרות שבדיעבד התברר, כי התקלה הייתה במדחס ... " (סעיפים 28, 35 לתצהיר העדות הראשית מטעמה), וכן: "מילוי הגז ע"י התובע גרם להחמרה במקרה ולא ניתן היה לתקן או אפילו למכור לאלטעזאכן את המקרר וגם לא בסכום סימלי ... לבסוף נאלצו הוריי לקנות מקרר חדש ע"ס 6,300 ₪" (סעיפים 38 – 39 לתצהירה).

הנתבעת לא סיפקה אסמכתא לכך שמקור התקלה האמיתי היה במדחס. אף התגלו פערים מסויימים בין גרסת הנתבעת לבין גרסת אימה שהעלתה טענה שונה במקצת לפיה התובע מילא גז שאינו מתאים, כדלקמן: "הזמנתי טכנאי וצירפתי הקלטה, והסתבר שהגז שהוא מילא, לא היה הגז המתאים" (שם, שורה 18). האסמכתא היחידה אליה הפנתה הנתבעת היתה הקלטה בלתי מתומללת של שיחה עם טכנאי מקרר בשם ולרי, שאומר כי "אין מה לעשות עם המקרר". ברם ללא תמלול של השיחה ותזמונה, זהותו המלאה של הדובר, הכשרתו, אופי הבדיקה שביצע ונימוקי מסקנתו – אין ערך ראייתי משמעותי להקלטה זו. אמנם הנתבעת הציגה חשבונית רכישה של מקרר רכש שרכשו הוריה, אך חשבונית זו מתייחסת ליום 17.5.17 – כחמישה חודשים לאחר התיקון מיום 16.11.25. פרק זמן ממושך זה מעמיד בספק את טענת הנתבעת כי השירות שסיפק התובע הרס את המקרר.

אין, אם כן, די בראיות שהציגה הנתבעת כדי לבסס את טענות הנתבעת בנוגע לאיכות השירות שסיפק התובע. אף יש לתהות אם די בטענות אלה לאיכות השירות של התובע כדי לבסס הטענה כי התובע נהג "מעשה רמאות". לכל היותר, עשויות טענות אלה להוכיח כי התובע התרשל. עם זאת, טענותיה של הנתבעת לעניין איכות השירות כאמור תיבחנה להלן נוכח התהיות על הכשרתו של התובע כטכנאי, כמפורט להלן.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54725-12-16 עמר נ' אומר

עוד טענה הנתבעת כי התובע גבה סכום מופקע מהוריה, וכי הסיר מעל עצמו אחריות לתיקון ללא הצדקה כאשר הוסיף בכתב יד ע"ג הקבלה את הכיתוב: "ללא אחריות על דליפות גז". האסמכתא היחידה שצירפה הנתבעת להוכחת טענותיה היתה צילום מסך של אתר "מקצוענים" בו מפורטים מחירים מומלצים לשירותים שונים. ברם בהיעדר חוות דעת שבמומחיות לא ניתן להסתפק באותו צילום מסך כדי להתרשם באופן ברור כי אכן המחיר שגבה התובע מופקע (אגב, בצילום המסך אין התייחסות לברז גז, אלא רק למילוי גז, ואילו התובע ביצע את שתי העבודות). אף לא צורפה כל אסמכתא לכך שאי מתן אחריות אינו מקצועי בנסיבות בעניין. אך אף לו היתה הנתבעת מוכיחה טענותיה אלה, אין הן מבססות ייחוס מעשה מרמה לתובע. עם זאת גם טענותיה אלה של הנתבעת תיבחנה להלן לאור בחינת הכשרת התובע כטכנאי.

הנתבעת טענה כי התובע מסר קבלה בה רשום זה עסק שאינו של התובע ושאינו קיים, ללא ציון כתובת ומספר טלפון (הנתבעת אף הלינה כי התאריך ע"ג הקבלה שגוי, אך מאחר שהתאריך תואם את המועד בו נמסרה הקבלה אליבא דגרסת הנתבעת בתצהיר העדות הראשית מטעמה, אין בה ממש). טענות אלה הועלו על ידי הנתבעת לראשונה בסיכומיה, ודי בכך כדי לדחותן. הלכה למעשה – אין הן משכנעות. הנתבעת מפנה לממצאי דו"ח החקירה מטעם החוקר הפרטי אורי יעקב. מעיון בדו"ח החקירה עולה, כי הוא דווקא מאשש קיומו של העסק. כל שנטען בממצאי הדו"ח הוא: "ישנו חשד סביר כי השניים (הנדון ואביו) חוששים מאוד להגיע ללקוחות שאינם מכירים כנראה מהחשש לבקשה של הלקוח להציג רישיון טכנאי כחוק או מחוסר ידע רחב במקצוע. בנוסף השניים סיגלו לעצמם התנהלות חשדנית מאוד ובדיקות רבות לברר מי באמת מבקש שירות ולכן אינם ממהרים לתת שירות מהיר ומקצועי ו/ או השניים כבר אינם עובדים במקצוע הנ"ל אחרת לא מובן מדוע אינם יוצאים לתת שירות לכל דורש" (עמ' 4 לדו"ח החקירה, תחת הכותרת "סיכום").

ממצאים אלה נסמכים על הטענה כי התובע ואביו סיגלו לעצמם "התנהלות חשדנית" כדברי החוקר (ראו בין היתר בחקירת החוקר, מר אורי יעקב, בעמ' 22, שורה 24, עמ' 23, שורות 3 – 5, וכן שורות 8 – 10). על אותה התנהלות חשדנית למד החוקר מארבע שיחות טלפונית בלבד. החוקר התקשר שלוש פעמים אל התובע, ופעם אחת נוספת אל אבי התובע, וכל זאת במהלך חודש מאי 2018. לא ניתן לשלול כי התנהלותו של החוקר עצמו, שיחות הטלפון התכופות אל התובע, והשאלות ששאל את התובע ואת אביו – תרמו למענה החשדני והמהוסס של התובע ואביו. שיחות הטלפון התקיימו כאמור במהלך חודש מאי 2018, מייד לאחר הגשת תצהיר העדות הראשית מטעם התובע (ביום 25.4.18) ובסמיכות למועד שנקצב להגשת תצהירי העדות הראשית מטעם הנתבעת. גם עיתוי זה עשוי היה לעורר חשדנותם של השניים. על כן אין די בכך כדי להסיק כי לתובע ולאביו אין ידע רחב, כי הם חוששים להציג רישיון טכנאי כחוק, או כי עסקם אינו פעיל. לבטח אין באמור כדי ללמד על פעילות העסק במועד העלאת הפוסט, כשנה וחצי קודם לכן בחודש נובמבר 2016.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 16-12-54725-12 עמר נ' אומר

יוער, כי בחקירתו סירב התובע למסור נתונים על העסק המתנוסס על הקבלה. בכלל זה נמנע התובע מלענות לשאלה האם הוא שכיר או עצמאי בעסק, ובלשונו (במענה לשאלה: "העסק אלקטרו טכנו של אבא שלך?"): "אני לא עונה לגבי מה שאני לא מחויב לענות. תשאל אותו. מה אתה שואל אותי?" (עמ' 14, שורה 5), וכן (במענה לשאלה: "בתקופה הרלבנטית לתביעה שלך שבאת למלא גז היית שכיר או עצמאי?"): "אני לא מעוניין לענות כי אני לא מחויב לזה ... " (שם, שורה 19). התובע אף סירב לגלות את מקורות הכשרתו, ובכך ארחיב להלן. עם זאת, מאחר שדו"ח החקירה עצמו מטעם הנתבעת אישש קיומו של העסק, ומהטעמים המנויים לעיל, איני מתרשמת כי די באי שיתוף הפעולה מצידו של התובע לבסס את הטענה של הנתבעת כי ע"ג הקבלה התנוסס שם עסק שאינו קיים.

באשר לטענות כי אין בקבלה פירוט כתובת העסק ומספר טלפון של התובע, וכי אין הלימה בין מספר העוסק המורשה ע"ג הקבלה ומספר תעודת הזהות של התובע – גם טענות אלה לא הועלו על ידי הנתבעת עד לשלב הסיכומים, וככאלה דינן להידחות. למעלה מן הצורך, אכן אין ציון כתובת עסק על גבי הקבלה. גם מספר הטלפון ומספר הטלפקס שהודפסו במקור ע"ג הקבלה נמחקו ידנית. עם זאת, תחתיהם נרשם בכתב יד מספר טלפון נייד. על כן אין לטעון כי אין כל תיעוד של פרטי הקשר של העסק ע"ג הקבלה. אף לא ברורה טענת הנתבעת להיעדר התאמה בין מספר המורשה של העסק לבין מספר תעודת הזהות של התובע, בהיעדר דרישה בדין לכך. כאמור, הנתבעת לא העלתה טענות אלה עד לשלב הסיכומים. על כן לבטח לא לכך התכוונה הנתבעת בפוסט בייחסה לתובע מעשה רמאות.

הכשרת התובע כטכנאי

בסיכומיה טענה הנתבעת כי במהלך בירורה של תביעה זו התגלה, כי התובע מתחזה לטכנאי (בסעיף 12 לסיכומיה). הנתבעת ביססה טענתה כי התובע חסר הכשרה כטכנאי על התנהלותו לאחר הגשת התביעה. בכלל זה הפנתה הנתבעת לכך שהתובע לא צירף אסמכתאות להכשרתו, התחמק ממתן תשובות לשאלון, ולאור מתשובותיו בחקירתו בבית המשפט.

גרסה זו שפורטה בסיכומי הנתבעת שונה מהגרסה שמסרה הנתבעת בתצהיר העדות הראשית מטעמה ובחקירתה בית המשפט. שם טענה, כי כבר בעת שפרסמה את הפוסט היתה מודעת לכך שהתובע נעדר הכשרה מקצועית, ובלשונו: "בעת הפרסום ידעתי כי התובע אינו מקצועי וגם אם הייתה לו תעודה, אינו יודע את עבודתו, לפי שפתו דיבורו המעיד על כך שלא למד ולדעתי אין לו אפילו השכלה תיכונית" (סעיף 34 לתצהיר העדות הראשית מטעמה וכן עמ' 19 לפרוטוקול, שורות 10 – 14, 16). הנתבעת אף טענה לראשונה בחקירתה בבית המשפט, כי נודע לה שלתובע אין הכשרה כאמור מבין דודו של התובע, ובלשונו: "בהתחלה הוא הציג עצמו כטכנאי עד שביררנו שהוא לא

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54725-12-16 עמר נ' אומר

טכנאי" (עמ' 19, שורה 30), וכן: "באותו יום דיברתי עם הבן דוד שלו שסיפר לי שאבא שלו היה בכלא והוא פשוט התעסק בעסק הזה ללא ידיעה בתוך טכנאי" (עמ' 20, שורות 1 – 2). טענות אלה נטענו בעלמא, ללא פירוט של זהות בן הדוד העלום של התובע, ללא הבהרת טיב הקשר בין הנתבעת לבינו, ללא תצהיר עדות ראשית מטעמו של בן הדוד, ומבלי שזה זומן למתן עדות. טענות אלה אף מנוגדות ללשון הפוסט, בו כינתה הנתבעת את התובע "טכנאי" מבלי לתהות על הכשרתו. גם התעקשות הנתבעת ואמה כי התובע ישוב ויתקן את המקפיא לאחר שהתקלקל בשנית קודם לפרסום הפוסט מחזקת הרושם כי השתיים לא תהו על הכשרת התובע קודם להגשת התביעה (ראו, בין היתר בעמ' 20 לפרוטוקול, שורות 23 – 24, בעמ' 26, שורה 29 ובעמ' 27, שורה 3). כאמור, בסיכומיה, זנחה הנתבעת גרסתה המקורית, והשמיטה כל התייחסות לפרשת בן דודו של התובע, ולמידע שמסר לה בקשר להכשרתו של התובע. זניחת הטענות מלמדת על בעייתיותן בעיני הנתבעת.

לגופם של דברים, אכן לאחר הגשת התביעה התעוררו ספקות בדבר הכשרת התובע כטכנאי. בכתב התביעה הציג עצמו התובע כטכנאי קירור ומזוג: "התובע הינו טכנאי קירור ומיזוג, איש מקצוע אמין ומנוסה, הפועל באזור באר שבע והסביבה, בין השאר באמצעות חברת עמר אלקטרו טכנו בע"מ" (סעיף 2 לכתב התביעה המתוקן), וכן: "התובע העניק שירות מקצועי כמקובל תמורת שכר ראוי ... אין המדובר בתמורה מופקעת או מוגזמת שנגבתה עבור ביצוע עבודתו של התובע כטכנאי קירור ומיזוג" (סעיף 4 לכתב התביעה המתוקן).

עם זאת, התובע לא צירף כל אסמכתא להכשרתו הנטענת, והסתפק בהפנייה להגדרת המונח "טכנאי" במילון (סעיף 4 לתצהיר העדות הראשית מטעמו). בדיון קדם המשפט מיום 16.4.18 הודה התובע, כי אין לו תעודת הכשרה כטכנאי, כדלקמן: "לגבי הכשרתי אין לי תעודה של הכשרה שאני טכנאי. אני עובד כטכנאי בעל ניסיון ואני סופר מקצועי. במקצועי לא מתייחס לתעודה בעבודה. בשביל לעבוד כטכנאי אני כן למדתי את המקצוע ואין לי תעודה, בשביל לעבוד כטכנאי אני לא חייב בתעודה" (עמ' 6, שורות 20 – 23). גם בבתצהיר העדות הראשית שב התובע וטען כי מותר לו לעסוק במקצוע כטכנאי אף בהיעדר תעודה, ובלשונו: "למרות זאת אין במה להאחז שאם אין תעודת הכשרה זה עדיין לא שולל את עיסוק קיומי כבעל מקצוע כטכנאי מקצועי בעל ניסיון מתמחה" (סעיף 4 לתצהיר).

אמנם התובע טען כי עבר הכשרה, אך בחקירתו התחמק התובע מליתן כל מענה בקשר להכשרתו, כדלקמן (במענה לשאלה: "תפנה בנספחים שצירפת לאיזשהו תיעוד משם אנחנו למדים שטענותיך שאתה מתחזה לא נכונות"): "אני מפנה להגדרת טכנאי במילון" (עמ' 13, שורה 29), וכן (במענה לשאלה: "איזו ראיה הבאת לתיק לגבי עצמך, כדי לשלול את הטענות שאתה מתחזה"): "אני לא מחוייב לענות. עניתי לך מה זה טכנאי. זה שאתה טוען או חושב או חושד שאני מתחזה – אני מפנה לפירוש של המילה טכנאי. זאת השפה העברית. אחרי זה תבוא בטענות לגבי התחזות. שבית המשפט

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 16-12-54725-12 עמר נ' אומר

יפסוק בסוף. הנתבעת שלך ציינה שאני טכנאי" (עמ' 14, שורות 1 – 3), וכן (במענה לשאלה: "אולי אתה יכול להרחיב על ההכשרה המקצועית שלך?"): "מה שהיה לי לגבי ההכשרה נמסר לבית המשפט במסמכים עם ההגדרה המילונית". התובע נשאל מספר פעמים על מקור הכשרתו ועל המוסד בו למד, אך סירב לענות. התובע שב והפנה להגדרה המילונאית לפיה לא נדרשת הכשרה פורמלית לטכנאי. הוא אמנם טען כי קיבל הכשרה כלשהי, אך סירב להרחיב אודותיה, ובלשונו (במענה לשאלה: "איפה למדת?"): "במקום כלשהו. אני לא רוצה להרחיב מעבר לכך. אין לי מה להרחיב. אין מחויבות לגבי מה שלמדתי והצגתי מה זה טכנאי בהגדרה במילון. הדבר מונע את השאלה. אין מחויבות לזה בחוק או בפירוש. אבל לשאלתך למדתי במקום כלשהו" (עמ' 15, שורות 24 – 26).

יתר על כן, התובע הודה, כי האופן בו הציג עצמו בכתב התביעה כמפורט לעיל – אינו נכון, ובלשונו: "בנוסח הכתוב יש דברים שכתובים לא נכון" (עמ' 11, שורה 26, וכן: "חלק מהדברים לא כמו שזה במציאות" (שם, שורה 28). הודאתו זו כי בכתב התביעה טען דברים שאינם אמת מחזקת הרושם, כי אינו בעל הכשרה כנדרש. כאשר נשאל ברחל בתך הקטנה מה לא נכון באופן הצגת העובדות בכתב התביעה טען: "פועל – המילה לא נכונה. זהו" (עמ' 12, שורה 2). מתשובתו השתמע, כי הוא אינו עוסק עוד בתיקון מקורים. גם בכך יש משום אישוש המסקנה כי התובע נעדר הכשרה בתחום. אחרת לא מובנת בחירתו להפסיק בעיסוק זה.

תשובותיו המתחמקות של התובע מעוררות תהיות כבדות משקל על הכשרתו ועל טיב השירות אותו התיימר לספק. הן צובעות באור בעייתי את התנהלות התובע מול הנתבעת והוריה, ומצריכות בחינה נוספת של טענות הנתבעת לאמיתות הפרסום לאורן.

ככלל, בהתאם להוראת סעיף 14 לחוק איסור לשון הרע אמיתות הפרסום ניתנת להוכחה באמצעות כל ראייה המאמת את הפרסום, בין אם המפרסם היה מודע לקיומה בעת הפרסום ובין אם לאו, ובלשונו של כב' הנשיא גרוניס (כתוארו אז) בדנ"א 2121/12 פלוני נ' ד"ר אילנה דיין (פורסם במאגרים, 18.9.14, פסקאות 31 – 32)

בהכרעתו בשאלת אמיתות הפרסום, כבהכרעות רבות אחרות, נדרש בית המשפט להביא בחשבון כל ראייה שהוצגה לו, אשר יש בה לסייע במאמציו לעמוד על האמת העובדתית, ובלבד שמדובר בראיה קבילה. איני רואה כל טעם לחרוג מכלל זה במקרה של ראיות שנתגלו לאחר מועד הפרסום. בית המשפט אינו יכול לעצום עיניו ולהתעלם מראיות שיש בהן ללמד על אמיתות הפרסום, אך מן הטעם שהן נתגלו או באו לעולם לאחר שנעשה הפרסום. הגנת אמת הפרסום, כשמה כן היא, מתעניינת באמיתות הפרסום. ההכרעה האם מה שפורסם אמת הוא אם לאו איננה תלויה בשאלה מתי נודעה האמת. די בכך שזו האמת... הדגש במסגרת הגנת אמת הפרסום הוא לא על הדרך, אלא על התוצאה – פרסום המשקף את האמת כפי

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54725-12-16 עמר נ' אומר

שהייתה במועד שבו נעשה הפרסום. זאת, על בסיס מכלול הראיות, אף אם חלקן נתגלו או נוצרו לאחר מועד הפרסום.

הספקות בדבר הכשרת התובע כטכנאי שהתגלו לאחר הגשת התביעה שופכים אור על טיב השירות שסיפק התובע. בהיעדר כל אינדיקציה להכשרת התובע כטכנאי מתאמתות טענות הנתבעת בדבר טיב השירות שסיפק לה התובע, בדבר התמורה הגבוהה שגבה, ואף בדבר התחמקותו מאחריות לשירות. אחר שהציג עצמו כטכנאי, אף במסגרת כתב התביעה, והתיימר לספק שירות כזה – אין התובע יכול להיבנות מהגדרה מילונאית למונח "טכנאי". השגותיה של הנתבעת על תפקודו של התובע בזמן מתן השירות מקבלות פרספקטיבה אחרת ומשנה תוקף אחר שמתברר, כי התובע רק מציג עצמו כטכנאי ללא הצדקה. מידע זה שופך אור אף על טענת הניצול שטענה הנתבעת כלפי התובע. אדם המציג עצמו כטכנאי ללא הכשרה מספקת מנצל את אמונם של לקוחותיו.

אף מתחדד העניין הציבורי שבפרסום הפוסט, בהתאם להוראת סעיף 14 לחוק איסור לשון הרע. יש חשיבות להזהרת הציבור מפני מתן שירות ממתחזה לטכנאי. ללא הכשרה נדרשת, אין התובע יכול להלין על כי כתוצאה מהפרסום נמנע ממנו מליתן שירותיו. זכותו של התובע להמשיך ולהציג עצמו כטכנאי ולמכור שירותיו כזה, מבלי שיציג כל הכשרה לכך – אינה ערך בר הגנה.

עם זאת, אין באמור כדי להצדיק את הנוסח בו נקטה בפוסט ביחסה לתובע ניצול אדם "מבוגר ותמים". כפי שהרחבתי לעיל, אבי הנתבעת התגלה כאדם במיטב שנותיו, כשיר ומתפקד, עובד למחיתו, עצמאי, נוהג במכונית ובעל כשירות למשוך כספים. לא ניתן לטעון לייחס לתובע – בשלושה הקשרים שונים לאורך הפוסט – ניצול חולשות של אבי הנתבעת – להן לא היה אמור התובע להיות ער. יתר על כן, הנתבעת טענה בפוסט כי התובע "ברח". גם לטענה זו אין תימוכין. התובע אולי התחזה כבעל הכשרה שאין לו, אך לא נמנע מלתת שירות, מסר קבלה, ואף ענה לפנייתיהן הטלפונית של התובעת ואימה. אין בנסיבות אלה לראות בסירובו להגיע לבית הורי הנתבעת בשנית משום בריחה.

מהאמור עולה, כי המידע שהתברר לאחר הגשת תביעה זו מקנה משנה תוקף לחלקו הארי של הפוסט המקורי. טענות הנתבעת למתן שירות כושל, תוך גביית סכום כסף מופקע וסירוב לקבל אחריות לכשל, ניצול ורמיה – כל אלה קיבלו חיזוק אחר שהתברר שהתובע אינו מציג אסמכתא להכשרתו, חרף התעקשותו להציג עצמו כטכנאי, ומודה כי חלק מפרטי כתב התביעה אינם נכונים. אך לא מצאתי בסיס לטענה כי התובע ניצל אדם "מבוגר ותמים", או כי ברח.

אין לראות בפרסום משום פרסום שנעשה בתום לב

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54725-12-16 עמר נ' אומר

בכתב ההגנה טענה הנתבעת, כי פרסום הפוסט נעשה בתום לב, לשם הגנה על עניינה האישי של הנתבעת, מתוך חמת זעם על רמיית אביה, וכדי להזהיר את חבריה מפני התובע. עוד טענה הנתבעת, כי יש לראות בפרסום הפוסט משום חיווי דעה מצידה של הנתבעת על התנהגות התובע (סעיפים 75 – 76 לכתב ההגנה המתוקן). בסיכומיה לא העלתה הנתבעת טענה כלשהי לפרסום בתום לב, ועל כן אני מניחה כי היא זנחה טענה זו.

למעלה מן הצורך אבהיר, כי בהתאם להוראת סעיף 15 לחוק איסור לשון הרע תעמוד למפרסם לשון הרע הגנה טובה אם עשה את הפרסום בתום לב, ובהתקיים אחת מהנסיבות המנויות בסעיפי המשנה של אותו הסעיף. עם זאת, בהתאם להוראת סעיף 16(ב) לחוק, תחול חזקה על נתבע, כי עשה פרסום שלא בתום לב, בין היתר, אם "הדבר שפורסם לא היה אמת והוא לא האמין באמיתותו". הפרסום בדבר ניצול אדם "מבוגר ותמים" ובדבר בריחה נעשה בחוסר תום לב לפי אמות המידה הנקובות בסעיף זה. הנתבעת ידעה מה מצבו האמיתי של אביה, וספק אם האמינה באמיתות הטענה כי הוא אדם מבוגר, תמים ובר ניצול כפי שפרסמה. מעבר לצורך, הנתבעת לא הצביעה על כל אינטרס אישי שלה אשר לשם הגנתו בוצע הפרסום. הפרסום לא נוסח כהבעת דעה, כי אם כתיאור עובדתי, ובכל מקרה אף אינו נכלל באחת מארבע החלופות המעוגנות בהוראות סעיפי המשנה של סעיף 15 לחוק איסור לשון הרע כהבעת דעה לגיטימית. על כן דין טענות הנתבעת לתחולת הגנת פרסום בתום לב להידחות.

אין לראות בפרסום משום זוטי דברים

לראשונה בסיכומיה טענה הנתבעת, כי דין התביעה להידחות שכן לכל היותר היא עוסקת בזוטי דברים שאינם נחשבים עוולה בת תביעה. זאת בהתאם להוראת סעיף 4 לפקודת הנזיקין החלה אף ביחס לתביעות לשון הרע, מכוח הוראת סעיף 7 לחוק איסור לשון הרע. טענה חדשה זו לא הועלתה על ידי הנתבעת עד לשלב סיכומיה, ולו מטעם זה אין להידרש לה.

למען הסר ספק יובהר, עם זאת, כי פסק הדין אליו מפנה הנתבעת בסיכומיה כתימוכין בטענתה – ת"א (שלום קריות) 7783-02-15 מרקוס נ' בודהנה, (פורסם במאגרים, 29.6.16), כמו גם פסק דינו של בית המשפט העליון ברע"א 4447/07 רמי מור נ' ברק איי. טי. סי (1995) החברה לשירותי בזק בינ"ל בע"מ (פורסם במאגרים, 25.3.2010), עליו נסמך פסק הדין בעניין מרקוס דלעיל, נסובו שניהם על לשון הרע שפורסמה בתגובות לפוסט. המשקל המועט שמייחס הציבור להתבטאויות במסגרת תגובות, כמו גם ריבויין של תגובות, עד כדי "בליעתן בהמון" – עמדו בבסיס הקביעה כי יש לראות בטענות המועלות כנגד המפרסם משום "זוטי דברים" (ראו, בין היתר, בעניין רמי מור, בפסקה 18).

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 16-12-54725-12 עמר נ' אומר

במקרה שלפני, אין המדובר בפרסום תגובות לפוסט גרידא, כי אם בהעלאת פוסט פומבי ועצמאי, ביוזמת הנתבעת, אשר לו הגיבו אנשים שונים בדרכים שונות (תגוביות, חיבובים ושיתופים). פוסט זה אינו בגדרה של "קללה חולפת", "תגובת הנבלעת בהמוך", כי אם פרסום בעל פוטנציאל להזיק (ולהרחבה בהבחנה בין תגובת לפוסט ראו, בהחלטת כב' השופט עמית ברע"א 1688/18 יגאל סרנה נ' בנימין נתניהו (פורסם במאגרים, 15.4.18, בפסקאות 4, 6).

אמנם, משהתברר כי לתובע אין הכשרה כטכנאי אומת חלקן הארי של טענות הנתבעת בפוסט. עם זאת, טענות הנתבעת שחזרו על עצמן לאורך הפוסט כאילו התובע ניצל אדם "מבוגר ותמים", כמו גם טענתה כי התובע ברח - לא היו אמת, ואין לבטלן.

הנזק

חוק איסור לשון הרע אינו מתנה פסיקת פיצויים בגין עוולת לשון הרע בקיומו של נזק. ברם על פניו נראה מהשימוש במונח "פיצוי" בהוראת סעיף 7 לחוק, כי אין מקום לפסיקת פיצויים בהיעדר נזק. בחינת עצם קיומו של נזק וגובהו – חיונית, אם כן, לשם פסיקת פיצויים על פי החוק.

התובע הציג עצמו כטכנאי, והתיימר לספק שירות להורי הנתבעים ככזה. בדיעבד התברר, כי הכשרתו המקצועית של התובע כטכנאי מוטלת בספק. התובע מיאן להמציא כל תעודה או אסמכתא אחרת להכשרתו, סירב לנקוב במוסדות בהם למד, הודה בחצי פה בתצהירו כי אין לו תעודת הכשרה, ואף הודה בחקירתו כי אופן הצגתו בכתב התביעה אינו נכון, ואישר כי אינו פועל עוד בתחום. עובדות אלה משליכות על נסיבות הפרסום, ונותנות משנה תוקף להתנהלות שייחסה הנתבעת לתובע במסגרת הפוסט. הן אף מאששות את העניין הציבורי שבפרסום, בהגנת הציבור מקבלת שירותים מיד מתחזה.

עם זאת, לא מצאתי הצדקה לטענותיה של הנתבעת כלפי התובע לניצולו של אדם מבוגר ותמים ולבריחה. טענות אלה בלבד התבררו כבלתי מדוייקות ובלתי מוצדקות.

לטענת התובע, הפרסומים פגעו "אנושות" בשמו הטוב הן במישור האישי והן במישור המקצועי, "במוניטין, ביושרה ובכישוריו של התובע כאיש מקצוע בתחום טכנאי מיזוג וקירור" (סעיף 37 לכתב התביעה המתוקן). עוד טען התובע, כי מאז הפרסום חלה ירידה בכמות לקוחותיו באזור באר שבע והסביבה (ראו בין היתר בסעיף 11 לכתב התביעה המתוקן).

ברם הכשרתו של התובע כטכנאי לא הוכחה, ועל כן דין טענותיו לפגיעה במשלח ידו, במוניטין, ביושרה, ובכישוריו כטכנאי מיזוג – להידחות. בהיעדר הוכחה להכשרתו של התובע כטכנאי, אל

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54725-12-16 עמר נ' אומר

לתובע להלין על פגיעה במשלח ידו ככזה. במאמר מוסגר, טענת התובע לפגיעה בנושה במשלח ידו תמוהה נוכח הודאתו המפורשת בחקירתו הנגדית כי אינו עובד עוד בתחום זה. התובע לא הוכיח כי הפסיק פעילותו בשל פרסום הפוסט, סירב ליתן פרטים על הכשרתו, ועל אופן העסקתו בעסק "עמר אלקטרו טכנו". בכלל זה מיאן להשיב האם היה שכיר או עצמאי, ולא מסר כל הסבר לפשר הפסקת פעילותו. כל זאת למעלה מן הצורך, שכן אם התובע נהג עד לפרסום לגבות מאנשים כספים בגין אספקת שירות כטכנאי, בהיעדר הסמכה כאמור, הרי שיש לברך על הצמצום בפעילותו.

באשר להיקף הפגיעה בשמו הטוב של התובע, על פי ממצאי חוות דעתו של מומחה המחשבים יוסי עזרא מטעמה של הנתבעת, אשר לא נסתרו על ידי התובע, במועד העלאת הפוסט (דצמבר 2016) היו בקבוצה כ- 72,000 חברים. מומחה הנתבעת הבהיר, כי מדובר בקבוצה סגורה. משתמש שאינו חבר בקבוצה לא יראה את הפוסט, זולת אם ייזום כניסה דרך קישור הקבוצה לצפות בפרסומיה. אף מתוך חברי הקבוצה, רק משתמשים שמגדירים "מעקב" אחר הפרסומים – ייחשפו אליהם.

בפועל, לפוסט היו 6 תגובות, 48 חיבובים (סימוני Like) וכן 13 שיתופים (לדברי התובע היה שיתוף נוסף, מצידה של אם התובעת, אשר הוסר. טענתו זו לא נסתרה ואני מקבלת אותה). אותם שיתופים מביאים לפרסום הפוסט בעמודי הפייסבוק האישיים שלהם, ומכאן שפוטנציאל החשיפה גדול מהחשיפה במסגרת הקבוצה גרידא.

לטענת התובע, גם לאחר שהנתבעת שינתה את נוסח הפוסט (כמפורט לעיל) היא לא מחקה אותו, והוא נותר בעמוד הפייסבוק של הקבוצה. הנתבעת מצידה, טענה כי לאחר תיקון הפוסט מחקה אותו כליל (סעיף 42 לתצהיר העדות הראשית מטעמה). המומחה למחשבים מטעם הנתבעת אישר כי היא שינתה את תוכן הפוסט (סעיף 21 לחוות הדעת), אך לא אישר כי מחקה אותו, רק הסתפק בטענה: "מחיקת פוסט תגרום למחיקת כל השיתופים" (סעיף 22 לחוות הדעת). התנסחות זהירה וכללית זאת מחזקת הרושם כי במקרה דנן אכן הפוסט שונה אך לא נמחק, כטענת התובע.

מומחה המחשבים הבהיר, כי לאחר שינוי תוכן הפוסט מופיע השינוי בתוכן אוטומטית גם ביתר השיתופים (סעיף 21 לחוות דעת). עם זאת נתון זה אינו חיוני להכרעה, שכן הרכיבים הבעייתיים בפרסום – קרי ניצול של אדם מבוגר ותמים ובריחה – המיוחסים לתובע – נותרו אף בפוסט המתוקן, ועל כן איני מוצאת להרחיב בכך.

עוד טען המומחה, כי עמוד הפייסבוק של הקבוצה בה עלה הפוסט עמוד פעיל, ובהינתן היקף הפוסטים הרב המועלים בו בכל יום (לשם התרשמות, על פי ממצאי חוות הדעת נכון למועד הבדיקה שערך המומחה, ה- 27.5.1 פורסמו 1211 פוסטים בעמוד, וביום שלמחרת – 1040 פוסטים). לדבריו,

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54725-12-16 עמר נ' אומר

העלאת פוסט חדש דוחקת פוסטים ישנים למטה. נוכח כמות הפוסטים והפרסומות האדירה, משתמש פייסבוק ממוצע יראה רק מה שרלוונטי לנקודת הזמן בה הוא נכנס לעמוד הבית שלו, כאשר פרסומים רבים יידחקו מטה.

נוכח ממצאים אלה טענה הנתבעת, כי למעשה לא נגרם כל נזק לתובע מאחר שהפוסט שפרסמה "לא נקרא כמעט על ידי איש". על אף אופיו הדינמי של פרסום פוסט ברשת הפייסבוק, לא ניתן להתעלם מאופיו הפוגעני של פרסום שכזה, ומההיתכנות כי תוחלת הנזק של הפרסום ארוכה מתוחלת חייו, כפי שבאר כב' השופט עמית בעניין סרנה (לעיל, בפסקה 4)

גם הטענה כי פרסומים בפייסבוק ימיהם קצרים והם נבלעים ונעלמים כאדווה קלה בשצף הפרסומים מבלי שניתן לאתרם במנועי החיפוש, אינה מדוייקת. רוצה לומר כי מתן חסינות לפרסום בפייסבוק מפני איסור לשון הרע, משקפת גישה רומנטית-משהו כלפי כיכר השוק הוירטואלית על ההמולה השוררת בה, ריחותיה וצבעיה.

עם זאת, אופיו של פרסום פוסט, תפוצת הפרסום המצומצמת, והיקף החשיפה המוגבל לו – כטענת הנתבעת באמצעות המומחה למחשבים - יילקחו בחשבון בפסיקת גובה הפיצוי.

לטענת התובע, הנתבעת העלתה הפרסום ביוזעין ובזדון, במטרה לפגוע במונטין ביושרה ובכישוריו של התובע כטכנאי מיזוג, תוך התייחסות מפורשת למשלח ידו, ועל כן הוא זכאי לפיצויים עונשיים בהתאם להוראות סעיף 7א(ג) לחוק (סעיף 38 לכתב התביעה המתוקן). התובע מיקד את תביעתו לפיצויים עונשיים בפגיעה במשלח ידו. ברם, כאמור, הרושם העולה מהמסכת הראייתית הוא, כי לתובע כלל אין הכשרה כטכנאי והדבר שומט הקרקע תחת טענתו זו. התנהלותו זו של התובע אף היתה מעמידה בספק כל טענה לפיצוי מוגבר אף בגין הפגיעה בשמו הטוב של התובע (וראו א' שנהר, "דיני לשון הרע" (1997) בעמ' 370) ברם מאחר שפיצויים שכאלה בגין פגיעה בשם טוב לא נתבעו, מתייטר הצורך להרחיב בנושא.

הוכחה, אם כן, פגיעה בלתי מוצדקת בשמו הטוב של התובע אך לא במשלח ידו. במסגרת הפוסט שפורסם ייחסה הנתבעת לתובע ניצול של אדם תמים ומבוגר ובריחה, על אף שלא היה עוגן במציאות לנטען כלפיו. תפוצת הפרסום היתה אמנם מוגבלת, אך לא כזו אשר יש לבטלה.

מטרת פסיקת פיצויים בתביעת לשון הרע היא הטבת נזקי התובע. לשם כך על בית המשפט ליתן משקל לנזק שנגרם לתובע כתוצאה מהפרסום וכן להתנהגות הצדדים לפני הפרסום ולאחריו. הנסיבות שקדמו לפרסום משליכות באופן ישיר על גובה הפיצוי שייפסק בגינו. אף אם אין זיקה

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54725-12-16-16 עמר נ' אומר

ישירה בין התנהלות התובע קודם הפרסום לבין הפגיעה שנפגע בעטיו של פרסום זה, יש להתחשב בה באומדן הפיצוי. לא רק התנהגותו ותום ליבו של המפרסם עומדים למבחן בתביעת לשון הרע, כי אם גם התנהגותו ותום ליבו של הנפגע. במקרה בו דבק רבב בנפגע, או שהתנהלותו תרמה לפרסום – ישפיע הדבר על גובה הפיצוי לו יהיה זכאי (ראו, בין היתר, בע"א 670/79 הוצאת עתון הארץ בע"מ נ' בצלאל מזרחי, פ"ד מא(2) 169, 208 – 209, וכן שנהר, שם).

המצג המטעה שיצר התובע, אף בכתב תביעתו, כאילו הוא בעל הכשרה כטכנאי, התנהלות התובע לאחר שהמקפא התקלקל בשנית, הודאת התובע כי הפסיק לפעול בתחום, וביסוס תביעתו על טיעונים שאינם אמת – כל אלה תומכים במסקנה כי ראוי להפחית משמעותית מסכום הפיצויים שראוי היה לפסוק לתובע, לו היה התובע מתנהל בתום לב. גם לתובע תרומה לא מבוטלת לפגיעה בשמו הטוב. המצג שיצר כלפי הורי הנתבעת והשירות אותו התיימר לספק ללא הכשרה לכך – פגעו בנתבעת ובהוריה.

על כן אני מוצאת להעמיד את סכום הפיצוי לו זכאי התובע על סך של 5,000 ₪. סכום זה נועד לפצות את התובע בגין פגיעה בשמו הטוב בפרסום הפוסט שייחס לו ניצול אדם מבוגר ותמים ובריחה. פסיקת הפיצוי מתחשבת באופיו של הפרסום ובתוכנו, בתפוצתו הממוקדת של הפרסום ובנזק המצומצם שנגרם לתובע כתוצאה ממנו, וכן בתרומת התובע לפגיעה בשמו הטוב, בהתנהלותו חסרת תום הלב במתן שירות אגב התחזות לטכנאי, ואף ביצירת מצג שווא בכתב התביעה עצמו לביסוס טענותיו.

לא מצאתי להכיר בתביעת התובע לפיצוי בגין יתר התכנים שהועלו בפרסום, כמו גם לפיצוי מוגבר בגין הפגיעה במשלה ידו, בהיעדר ביסוס לטענות התובע להכשרתו כטכנאי.

סוף דבר

אני מחייבת את הנתבעת לשלם לתובע סך של 5,000 ₪ בתוספת הפרשי הצמדה וריבית מיום מתן פסק הדין ועד ליום התשלום המלא בפועל. בנוסף, תשלם הנתבעת לתובע הוצאות משפט בסך של 500 ₪ ושכר טרחת עורך דין בסך של 2,000 ₪.

פסיקת ההוצאות מתחשבת, בין היתר, בכך שחלקה הארי של התביעה נדחה, ובפער בין הסכום שנתבע (176,000 ₪) לבין הסכום שנפסק.

ניתן היום, כ"א אייר תשע"ט, 26 מאי 2019, בהעדר הצדדים.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54725-12-16-16 עמר נ' אומר

פנינה נויבירט, שופטת

